

TÜRKİYE'DE BAZI HUSUSLARDA KREDİ KARTI TARAFLARININ HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE KREDİ KARTI KULLANIM ÜCRETİ

RIGHTS AND OBLIGATIONS OF CREDIT CARD PARTIES IN SOME ASPECTS AND USE CHARGE OF CREDIT CARDS IN TURKEY

Dr. Ferudun KAYA*

Öz

Gelişen teknolojiyle birlikte artan tüketici ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, yeni ödeme araçlarına gereksinim duyulması kartlı ödeme sistemlerinin gelişmesindeki en önemli etkenlerden birisidir. Kredi kartı sistemi ile yapılan işlemlerde beş taraflı ilişki söz konusudur. Kredi kartı sisteminin işleyişi sırasında taraflar arasında sözleşmelere istinaden hak ve borçlar yüklenilmektedir. Bu sistemde taraflar arasında uyumsuzluklar doğabilmektedir. Bu çalışma ile kredi kartı uygulamalarını düzenleyen kanunların (5464, 5411, 5237 ve 4077 sayılı) taraflara getirdiği hak ve yükümlülüklerin araştırılması amaçlanmıştır. Ayrıca kredi kartı yıllık ücretinin hukuki niteliği ve kredi kartının kötüye kullanılması halinde Türk Ceza Kanunu açısından hukuki durumu irdelenmiştir. Sonuç olarak kredi kartları amacına uygun bir şekilde kullanılır ise tüm taraflar açısından faydalı bir mübadele aracıdır.

Anahtar Kelimeler: Kredi Kartı, Banka ve Kredi Kartları Kanunu, Kredi Kartı Üyelik Ücreti.

* Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Öğretim Üyesi.

Abstract

The need to new means of payment is one of the most important factors in the development of payment systems with the cards to answer customers' increasing needs together with the developing technology. In payments made with credit card system, there is a five-party relation. In credit card system's process, rights and obligations are charged according to the contracts held among parties. In these systems, some conflicts may arise among parties. With this study, the objective is to examine the regulations (5464, 5411, 5237 and 4077 no) framing credit card applications and the rights and regulations brought to parties with these regulations. Besides, legal aspect of credit cards' yearly use charge and legal outcomes of misuse of credit cards according to Turkish Criminal Code are analysed in this study. As a conclusion, so long as appropriately used, credit cards are a useful means of exchange for all parties.

Keywords: Credit Cards, Law of Banks and Credit Cards, Credit Card Membership Charge.

1. GİRİŞ

Bireylerin çeşitlenerek artan istek ve ihtiyaçları ile gelişen makroekonomik faktörler kredi kartı kuruluşlarının hizmetlerini gelişim yönünde değiştir-

meye zorlamaktadır. Gelişen teknolojiyle birlikte artan tüketici ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, yeni ödeme araçlarına gereksinim duyulması kartlı ödeme sistemlerinin gelişmesindeki en önemli etkenlerden birisidir. Ödeme kartları genel olarak dört temel gruba ayrılmaktadır: Kredi kartı (credit card), harcama kartı (charge card), banka kartı (debit card) ve mağaza kartı (store card). Bu çalışma kapsamında, uluslararası kartlı ödeme sistemlerinin, üyeleri aracılığıyla müşterilere sunulan kredi kartı taraflarının hak ve yükümlülüklerine yer verilmiştir.

Teknolojik değişimler her sektörü farklı düzeylerde etkilemektedir. Bu değişimlerden en çok etkilenen sektörlerden biriside kredi kartı kuruluşlarıdır. Türkiye'de kısa sürede bankaların bile beklemediği bir talep sonucunda, kredi kartları günümüzde bankaların en önemli enstrümanlarından biri haline gelmiştir. Kredi kartının kullanılmaya başladığı ilk yıllarda, bankalar kart vermek için seçici davranırken; günümüzde sorgulama sonucunda sorunlu geçmişi olmayan bireylere 20 dakikalık bir süre içinde kredi kartı verilebilmektedir.

Kredi kartı sistemi, kredi kartını çıkarmaya yetkili banka veya kuruluşun belirli limitler dâhilinde açtıkları kredilere istinaden, kart hamilinin nakit kullanmaksızın ihtiyaç duyduğu mal

ve hizmet alımını sağlayan veya nakit kredi çekme imkânı sağlayan ve bu tutarları daha sonraki bir tarihte ödemesine olanak sağlayan bir ödeme ağıdır. Kredi kartı sisteminin işleyebilmesi için beş tarafın varlığı gerekmektedir. Bu taraflar;

- Kredi kartını çıkaran banka veya kuruluş,
- Kredi kartı hamili,
- Lisans veren kredi kartı organizasyon şirketi (Visa, Master Card gibi),
- Mal veya hizmet satan üye işyeri ile sözleşme imzalayan diğer bankalar ve
- Kredi kartı ile ödemeyi kabul eden üye işyeridir.

Kredi kartı sayısının ve kullanım hacminin artması neticesinde oldukça karmaşık ilişkiler ağı oluşmuştur. Kredi kartı sisteminin işleyişi sırasında taraflar arasında sözleşmelere istinaden haklar ve borçlar yüklenilmektedir. Kredi kartları tüm taraflar açısından faydalı bir mübadele aracıdır; fakat taraflar arasında zaman zaman anlaşmazlıklar yaşanmaktadır. Çalışma ile taraflar arasında bu olası anlaşmazlıklarda tarafların sorumluluğu irделенerek, gelecekte olası anlaşmazlıkların yaşanmaması için taraflara katkı sağlanması amaçlanmıştır.

2. KREDİ KARTI

19. yüzyılda ABD’de kullanılmaya başlanmış olan kredi kartları, farklı alanlarda faaliyet gösteren iş yerlerinde para yerine kullanılabilen ve belirli bir bölge sınırı olmayan ödeme araçlarıdır (Uludağ ve Arıcan, 2001, 139). “Plastik para” olarak nitelendirilen kredi kartlarının kullanımları; para taşıma riskini azaltması, itibar göstergesi olması, puan biriktirerek bedava alışveriş imkânı sağlaması ve ödeme kolaylığı sağlaması gibi avantajlar sayesinde her geçen gün biraz daha yaygınlaşmaktadır.

“Kredinin” Latince karşılığı “credere”dir. Manası: “Bir kimseye emniyet ve itimat etmek” anlamına geldiğini, kredi kartı çıkaran kuruluş da hamile kartını ancak gerekli incelemeleri yapıp, ödemelerini zamanında yerine getirileceğine kanaat getirdikten sonra, verdiği için emniyet kartı ya da güven kartı¹ terimlerinin yerine kredi kartı teriminin kullanılabilceğini ifade etmiştir (Teoman, 1989, 6).

Bankalararası Kart Merkezi’ne ait resmi internet sitesinde kredi kartı; “bankalar ve çıkartmaya yetkili kuruluşların müşterilerine belirli limitler dâhilinde açtıkları kredilerle, nakit kullanmaksızın mal ve hizmet alımı, nakit kredi çekme imkânı sağlamak

¹ **Kredi Kartı:** İngilizce’de credit cards, Almanca’da kredit karte, Fransızca’da ise cartes de credit olarak anılmaktadır.

için verdikleri ödeme aracı” olarak tanımlanmıştır.

Başka bir tanıma göre kredi kartı; “banka ile kendisine kart verilen kişi arasında yapılmış bir sözleşme gereğince, kişinin, bankanın belirli koşullarla sağladığı kredi olanağını kullanmasını sağlayan araçtır” şeklinde tanımlanmıştır (Ekinci ve Esen, 2005, 364).

Diğer bir tanıma göre kredi kartı; “kart sahibine belirli işyerlerinden nakit ödemeksizin mal ve hizmet satın alma ve banka şubeleri ile otomatik para çekme cihazlarından kredi çekme imkânı veren ödeme ve kredi aracıdır” şeklinde tanımlanmıştır (Yılmaz, 2000, 124).

5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nun üçüncü maddesinin e bendinde ise kredi kartı; “nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kartı veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarasını” ifade eder şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanım çerçevesinde kart çıkaran kuruluşların fiziki bir varlığı bulunmayan, ancak kredi kartının hukuki sonuçlarını doğuran kart numaralarını oluşturabilmelerine imkân verilerek, teknolojik gelişmelere paralel olarak elektronik ortamda yapılan alışverişler için ayrı bir kart tipinin oluşturulabilmesi ne hukuki dayanak sağlanmıştır (Ayıncı, Bıçkın ve Artuç, 2006, 16).

Kredi kartı; bankalar ve çıkartmaya yetkili kuruluşların müşterilerine belirli limitler dâhilinde açtıkları kredilerle, nakit kullanmaksızın mal ve hizmet alabilmeleri, nakit kredi çekebilmeleri için verdikleri ödeme aracıdır. Kısaca kredi kartı, bankada kredi olması demektir.

3. TARAFLARIN İHTİLAFA GİDERME MERCİLERİ VE İSPAT YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Öncelikle çalışmanın konusunu oluşturan kredi kartlarının hukuki çerçevesini düzenleyen 5464 sayılı Kanun ve tarafların ihtilaf giderme mercileri ve ispat yükümlülükleri irdelenerek getirdiği hak ve yükümlülükler özetlenmiştir.

5464 sayılı Banka ve Kredi Kartları Kanunu, yürürlüğe girmeden önce; kart çıkaran kuruluş, üye işyeri ve kart hamili arasındaki ilişkiler genellikle, Borçlar Kanununa, Tüketicinin Korunması Hakkında 4077 sayılı Kanuna, Türkiye Bankalar Birliğinin 03.08.1990 tarih ve 924 sayılı “Kredi Kartı Uygulamalarına İlişkin Mesleki Tanzim Kararı Tebliği” ile 25 Eylül 1996 tarih ve 998 sayılı “Bankaların Tüketici Kredisi Uygulamasında Yükümlü Oldukları İlkeler ve Koşullar Tebliği” hükümlerine göre yürütülmekteydi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

Kanunu, Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi tarafından hazırlanan prensipler ve raporlar, 4389 sayılı Bankalar Kanunu, Finansal Hizmetler Kanunu Tasarısı Taslağı, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve son zamanlarda yapılan ülkemiz uygulama esasları ve sektörde karşılaşılan sorunlar da dikkate alınarak hazırlanan 5464 sayılı Banka ve Kredi Kartları Kanunu 1 Mart 2006 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

5464 sayılı Kanunun daha yeni tarihli ve özel kanun olması nedeniyle, çelişen hükümler açısından Kanun hükümlerinin, 5464 sayılı Kanunda düzenlenmemiş konularda ise 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri uygulanacaktır.

5464 Sayılı Kanunun uygulanmasıyla ilgili uyuşmazlıklarda kart hamilinin tüketici olması halinde, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 22 nci ve 23 üncü maddesi hükümleri uygulanır (Resmi Gazete, Banka ve Kredi Kartları Kanunu, 1 Mart 2006 tarih ve 26095 sayılı nüshası, madde 44).

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 23 üncü maddesine göre; “Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak her türlü ihtilaflara tüketici mahkemelerinde bakılır. Tüketici mahkemeleri nezdinde tüketici-

ler, tüketici örgütleri ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nca açılacak davalar her türlü resim ve harçtan muaftır. Tüketici davaları tüketicinin ikametgâhi mahkemesinde de açılabilir.

Kart çıkaran kuruluşlar tarafından kart hamilleri aleyhine açılacak davalarda 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun görev ve yetkiye ilişkin hükümleri uygulanır (Resmi Gazete, Banka ve Kredi Kartları Kanunu, 1 Mart 2006 tarih ve 26095 sayılı nüshası, madde 44/2).

Kart numarası bildirilmek suretiyle üye işyerinden telefon, elektronik ortam, sipariş formu veya diğer iletişim araçları yoluyla yapılan işlemlerden doğacak anlaşmazlıklarda ispat yükü üye işyerine aittir (Resmi Gazete, Banka ve Kredi Kartları Kanunu, 1 Mart 2006 tarih ve 26095 sayılı nüshası, madde 32/1).

Kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasında oluşabilecek herhangi bir uyuşmazlık halinde, işlemin hatasız bir şekilde kaydedildiği, hesaba intikal ettirildiği ve herhangi bir teknik yetersizlik veya arıza halinin bulunmadığını ispat etme yükümlülüğü kart çıkaran kuruluşa aittir (Resmi Gazete, Banka ve Kredi Kartları Kanunu, 1 Mart 2006 tarih ve 26095 sayılı nüshası, madde 32 /2).

5464 sayılı Kanun kapsamında, telefonla yapılan bildirimlerin, konuşma-

ların kaydedildiği çağrı merkezlerine veya ilgili yerlerde sağlanan kayıt cihazları aracılığıyla yapılması zorunludur. Kart çıkaran kuruluşların ilan ettikleri ve duyurdukları çağrı merkezlerine iletilen telefonla yapılan bildirimlere ilişkin ses kayıtları, bildirim tarihinden itibaren bir yıl süreyle saklanır. Bunlardan ihtilafı olanların bu süre ile sınırlı olmaksızın ihtilaf sonuçlanıncaya kadar muhafazası zorunludur (Resmi Gazete, Banka ve Kredi Kartları Kanunu, 1 Mart 2006 tarih ve 26095 sayılı nüshası, madde 32/3).

4. BANKA VE KREDİ KARTLARI KANUNU

5411 sayılı Bankacılık Kanununun, bankaların faaliyet konuları başlıklı 4. maddesinin g bendinde, bankalara; “kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemlerini” gerçekleştirebilme yetkisi vermiştir.

Banka ve kredi kartlarının çıkarılmasına, kullanımına, takas ve mahsup işlemlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemek suretiyle kartlı ödeme sisteminin etkin çalışmasını sağlamak amacıyla düzenlenen 5464 sayılı Kanun, 1 Mart 2006 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. On bir kısım, 50 madde ve 4 geçici maddeden oluşan Kanunun 2. maddesinde;

- Kartlı sistem kuran kuruluşların,
- Kart çıkartan kuruluşların,
- Üye iş yeri anlaşması yapan kuruluşların,
- Üye iş yerlerinin ve
- Kart hamillerinin **kanun kapsamında olduğu** hükme bağlanmıştır.

Aynı maddenin 2. fıkrasında; kendi iş yerleri ile sınırlı olmak üzere, mal veya hizmetlerin vadeli satışı ile alıcının borç alacak durumunun izlenmesi amacıyla kart çıkaran veya sistem oluşturan veya herhangi bir kredilendirme işlemi yapılmaksızın veya hesaba bağlı olmaksızın önceden belirlenen bir tutarla sınırlı olmak üzere kart düzenleyen gerçek veya tüzel kişilerin bu Kanun hükümlerine tabi olmadığı hükme bağlanmıştır.

Ayrıca kurumsal kredi kartları, 4077 sayılı Kanun kapsamında değil iken, 5464 sayılı Kanun ile sınırlı olarak Kanun kapsamına alınmış bulunmaktadır. Bu kanun ile tüketici lehine bazı düzenlemeler getirilmiştir. Bunlar özet halinde aşağıda verilmiştir.

- Hesap bildirim cetvelindeki asgari ödeme tutarı dönem borcunun yüzde yirmisine çıkartılmıştır. Hesap özetinde yer alan asgarî ödeme tutarı son ödeme tarihinde ödenmediği takdirde kart hamili ödenmeyen tutar için sözleşmede öngörülen gecikme faizi dışında bir yükümlülük altına sokula-

maz. Asgari ödeme tutarı 3 ay ödenmezse kredi kart iptal edilir.

- Hesap özetindeki kredi kartı ile yapılan işlemler müşteriye ait değilse ya da mükerrerlik varsa, son ödeme tarihinden itibaren 10 gün içinde, kartı çıkaran kuruluşa gerekçesi ile bildirerek itiraz edilebilir, 10 gün içinde itiraz edilmeyen hesap özeti kesinleşse bile, dava hakkı devam etmektedir.

- Kart çıkaran kuruluşlar, talepte bulunmayan veya sözleşme imzalamayan kişiler adına hiçbir şekilde kart veremeyeceklerdir.

- Kartın kullanım limitinin yükseltilmesine ilişkin olarak kefilin ilave şartlara dair sorumluluğunun başlaması için kefilin yazılı onayı alınması zorunluluğu hükme bağlanmıştır.

- Kartın ya da şifrelerin kaybolması veya çalınması halinde kart sahibi, yapacağı bildirimden önceki 24 saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan 150 TL ile sınırlı olmak üzere sorumludur.

- Kartları veya kart sözleşmesini bireysel müşteri istediği zaman bankaya bildirerek iptal etme hakkına sahiptir.

- Kredi kartı limiti, ilk yıl için aylık ortalama net gelirin 2 katını, ikinci yıl içinse 4 katını aşamayacaktır.

- Kuruluşlar, kart hamilleri talep etmedikçe kredi kartı limitlerini artırmayacaklardır.

5464 sayılı Kanununun 15. maddesine göre sözleşme imzalandığı ve kartın zilliyetliğine geçtiği veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarasının öğrenildiği andan itibaren kart kullanımından doğan sorumluluk kart hamiline aittir. Dolayısıyla burada kredi kartı hamillerinin taşınması gereken koşullar önem arz etmektedir.

4. 1. Kredi Kartı Hamillerinin Taşınması Gereken Nitelikler

Kart çıkaran kuruluşların, talepte bulunmayan veya sözleşme imzalamayan kişiler adına hiçbir şekil ve surette kart veremeyecekleri Kanununun 8. maddesinde hükme bağlanmıştır. Bunlara ilaveten kart çıkaran kuruluşların genel müdürlük veya şube haricinde kredi kartı talebi toplanabilecek yerlerin, Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu'nun uygun görüşü alınarak Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından müştereken belirlenebileceği yine aynı madde ile hüküm altına alınmıştır (Resmi Gazete, Banka ve Kredi Kartları Kanunu, 1 Mart 2006 tarih ve 26095 sayılı nüshası, madde 8).

Kart çıkaran kuruluşlar ile kart hamilleri arasındaki ilişkiler, ilgili mevzuat çerçevesinde en az on iki punto ve koyu siyah harflerle hazırlanacak yazılı sözleşme ile düzenlenir (Resmi Gazete, Banka ve Kredi Kartları Kanunu, 1 Mart 2006 tarih ve 26095 sayılı nü-

hası, madde 24). Kredi kartı talep eden müşteriye eksiksiz, doğru bir şekilde doldurulmuş ve onaylanmış (imzalanmış) olan kredi kartı başvuru formu ile birlikte, aslı görülerek kontrol edilen kimlik belgesi (nüfus cüzdanı, ehliyet, pasaport gibi) temin edilmektedir. Sözleşmenin bir örneği, kart hamiline ve varsa kefile verilir. Sözleşme hükümleri ve kartın kullanımını hakkında kart hamiline ayrıntılı bilgi verilmesi zorunludur. Şayet sözleşmede değişiklik yapılacak olur ise kart hamiline bildirilmek zorundadır (Resmi Gazete, Banka ve Kredi Kartları Kanunu, 1 Mart 2006 tarih ve 26095 sayılı nüshası, madde 25).

Başvuru sahibi tarafından doldurulan başvuru formunun şube uygun görüşü kısmı, şube kredi komitesince isim, unvan ve kaşeleri basılmak suretiyle imzalanır. Daha sonra müşteri başvurusu ile ilgili alınması gereken belgeler alındıktan sonra (bankadan banka ya veya kredi kartı türüne göre farklılıklar gösterebilmektedir) bilgiler, bilgisayar ortamında sisteme girilerek bankanın kredi kartları birimine on-line olarak transfer edilmektedir. Başvuru ve sözleşme formunda yer alan kart hamilinin, garantörün ve ek kart talep edilmesi halinde ek kart sahibinin imzaları, şube yetkilileri huzurunda, kimlik tespiti ile birlikte atılır.

Başvuru yaparak kredi kartı almak is-

teyen kişinin, formu banka tarafından değerlendirilir ve Kredi Kayıt Bürosu (KKB) aracılığı ile istihbarat yapılır. İstihbarat yapılırken dikkat edilecek hususlar aşağıda listelenmiştir (Saçlı, 1997, 3-4).

- 18 yaşını doldurmuş olması,
- Yasal sorumluluk taşıması (Mümeyyiz olmak),
- Türk vatandaşı olması (Yabancılar için Türkiye’de oturma veya çalışma izni almış olması),
- Kredi kartının verilmesinde banka açısından yarar görülmesi,
- Ödeme gücünün yerinde olması (Ücret bordosu, vergi levhası, menkul kıymet, gayrimenkul beyanı vb. dikkate alınır),
- Edimlerine bağlı olması (Karşılıksız çek keşide etmemiş olmak, protestosu bulunmamak, yasal takibe uğramamış olmak vb.),
- Kefillerin güvenilir ve ödeme güçlerinin yerinde olması,
- Kredi talep formunda beyan edilen bilgilerin doğru olması gerekir.

Bu incelemelerin ve Kredi Kayıt Bürosu aracılığı ile yapılan istihbaratın olumlu çıkması sonucunda ödeme moralitesi yüksek olan kişilere kart numarası tahsis edilir. İstihbarat neticesinde kart verilmesi uygun görülen gerçek ve tüzel kişilere, aylık dönem-

ler itibarı ile asıl ve ek kartların yurt içinde ve yurt dışında yapacağı otorizasyona tabi flor limit üstü harcamaları ile nakit avansları için harcama limiti tespit edilir.

Kredi kartı, kartı ihraç eden banka ile kart talebinde bulunan ve yukarıda listelenen nitelikleri taşıyan kişilere, 5464 sayılı Kanunun sözleşme şekli ve genel işlem şartları bölümünde genel hatlarıyla tanımlanan sözleşmeye istinaden verilebilmektedir. Kredi kartı sözleşmesi adı verilen bu sözleşme ile taraflar vermiş oldukları taahhütleri yerine getirme yükümlülüğündedir.

4. 2. Kredi Kartı Sözleşmesinin Şekli

5464 Sayılı Kanunun 8. maddesinde, kart çıkaran kuruluşların, talepte bulunmayan veya sözleşme imzalamayan kişiler adına hiçbir şekil ve surette kart veremeyecekleri öngörülmüştür. Bu düzenlemeye göre, bir kişiye gerek kredi kartı gerekse banka kartı verilebilmesi için müşterinin kart çıkaran kuruluşa ya talepte bulunması ya da sözleşme imzalamış olması gerekmektedir. Kart çıkaran kuruluşların kart hamilleri ile akdedeceği sözleşmelerin şekil ve içeriğinde yer alması gereken asgarî hususlar BDDK tarafından belirlenmektedir.

Bir kredi kartı hamili, 30 TL olan kredi kartı yıllık ücretinin tüketici hakla-

rına aykırı olduğu iddiasıyla Zonguldak Tüketici Hakem Heyetini başvurmuştur. Heyet yıllık üyelik ücretinin iptaline karar vermiştir. Banka kararın iptali için Zonguldak 1. Asliye Hukuk Mahkeme'sine dava açmıştır. Mahkeme heyetin kararının (Banka ve Kredi Kartları Kanununun 24'üncü maddesine göre) iptaline karar vermiştir. Kararın temyizinde ise Yargıtay'ın 13'üncü Hukuk Dairesi, müşteri sözleşmesinin koyu siyah ve 12 punto büyüklükte harflerle, müzakere edilerek düzenlenmemesini gerekçe göstererek Zonguldak 1. Asliye Hukuk Mahkeme'sinin vermiş olduğu kararı tüketici lehine bozmuştur (Yargıtay, 13. Hukuk Dairesi'nin 2008/6088 nolu Kararı). Yargıtay'ın bu konuda almış olduğu karara Yerel Mahkemenin uyması halinde karar tüketici lehine kesinlik kazanmış olacaktır. Şayet Yerel Mahkeme kararında ısrarcı olması durumunda, konu Yargıtay Hukuk Daireleri Kurulunda ele alınacak ve bu kurulda alınacak karar kesin olacak ve bundan sonraki itirazlarda emsal oluşturacaktır. Bu kararın ışığında bankaların, sözleşme düzenlerken bundan sonraki uygulamalarında çok daha itinalı olması gerekir.

5464 Sayılı Kanunun 24. maddesi ile kart çıkaran kuruluşlar ile kart hamilleri arasındaki ilişkileri düzenlemek için getirilen hükümler aşağıda listelenmiştir.

- Kart hamilinin yaptığı işlemler nedeniyle, sözleşmede yer almayan faiz, komisyon veya masraf gibi adlar altında hiçbir şekil ve surette ödeme talep edilemez ve kart hamilinin hesabından kesinti yapılamaz. Dolayısıyla şekil şartlarına uygun olarak düzenlenen sözleşmede yazılı olan kart kullanım ücretini bankaların talep etmesinde yasal bir sakınca görülmemektedir.
- Hak ve Yükümlülükler kanun ve diğer ilgili mevzuat çerçevesinde en az on iki punto ve koyu siyah harflerle hazırlanacak yazılı sözleşme ile düzenlenir. Sözleşmenin bir örneği, kart hamiline ve varsa kefile verilir. Sözleşme hükümleri ve kartın kullanımı hakkında kart hamiline bilgi verilmesi zorunludur.
- Sözleşme hükümlerinde kefilin sorumluluğunu artırıcı nitelikteki değişikliklere ve kartın kullanım limitinin yükseltilmesine ilişkin olarak kefilin ilave şartlara dair sorumluluğunun başlaması için kefilin yazılı onayının alınması şarttır. Kredi kartı kullanımlarındaki kefalet, Borçlar Kanununda belirtilen adi kefalet hükümlerine tabidir. Asıl borçluya başvurulup borcun tahsili için tüm yollar denenmeden kefilden borcun ifası istenemez.
- Sözleşmede belirtilen asgarî tutar, dönem borcunun yüzde yirmisinden daha aşağı olamaz. Hesap özetinde yer alan asgarî ödeme tutarı son ödeme tarihinde ödenmediği takdirde kart

hamili ödenmeyen tutar için sözleşmede öngörülen gecikme faizi dışında bir yükümlülük altına sokulamaz.

- Kart hamilinin borcu kefile bildirilmedikçe, kefil için temerrüt durumunun oluşmayacağı sözleşmede gösterilir.
- Kanunun 25'inci maddesi ile sözleşmede yapılacak değişikliklerin kart hamiline bildirilerek onayının alınması zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca kart hamiline, talep etmesi durumunda kartı iptal ettirmek ve sözleşmeyi feshetmek hakkı verilmiştir.

4. 3. Kredi Kartının Hamiline Teslimi

Kart çıkaran kuruluşların, banka kartı ve kredi kartlarının asıl kart hamiline teslim edilmesini sağlayacak önlemleri almakla yükümlü oldukları hükme bağlanmıştır (Resmi Gazete, Banka ve Kredi Kartları Kanunu, 1 Mart 2006 tarih ve 26095 sayılı nüshası, madde 8/6). Maddenin yorumundan, Kanunun yürürlüğe girmesi ile asıl kart teslimatlarının mutlaka kart hamillerine yapılması zorunluluğu getirildiği; dolayısıyla kurye şirketleri tarafından kart hamillerinin yakınlarına teslimat yapılamayacağı sonucuna ulaşılmaktadır. Dolayısıyla kredi kartını piyasaya süren kurum ile kart hamili sözleşme imzalamasından sonra, kredi kartı müşteri tarafından imza karşılığında teslim alınır.

Kart çıkaran kuruluşların kredi kartı

tesliminde sözleşme imzalanma durumu söz konusu değil ise (özellikle yenilemelerde), kart hamillerinin, Tebligat Kanununa göre tebligat yapılabilecek yakınlarına da (anne, baba, kardeş, eş, 18 yaşından büyük çocuk, amir veya sekretere) teslim ettirdikleri bilinmektedir.

5464 Sayılı Kanununun 12. maddesinde kartın ya da 16'ncı maddede² belirtilen bilgilerin kaybolması veya çalınması halinde kart hamili, yapacağı bildirimden önceki 24 saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararların 150 TL'lik kısmı ile sınırlı olmak üzere sorumludur. Hukuka aykırı kullanımın, hamilin ağır ihmeline veya kastına dayanması veya bildirim yapılmaması hallerinde bu sınır uygulanmaz hükmü getirilmiştir.

4. 4. Kredi Kartı Şifresinin Hukuki Niteliği

Bankalar tarafından, üye iş yerlerinde yapılan harcama bedelini ödeyebilmek için ya da ATM'lerden nakit para çekebilmek için kredi kartı sahiplerine

PIN kodu verilir. Kart hamili, üye iş yerlerinde yaptığı harcamalarının bedelini ödemek için kredi kartını bizzat iş yeri temsilcisine teslim eder. Üye iş yeri temsilcisi de POS terminaline kartı yerleştirir ve harcama tutarını cihaza kodlar, POS terminali bağlantıdan sonra harcama limitine yetkilendirme³ verir. Daha sonra kart hamili tarafından harcama tutarı kontrol edilerek imza yerine geçen şifre gerek harcama tutarına onay verir. Onay kabul edilir ise POS terminali iki nüsha harcama belgesi düzenler, iş yeri temsilcisi bu düzenlenen harcama belgesinin bir nüshasını kart hamiline verir, diğer nüshayı da yasa gereği kendisi muhafaza eder.

Üye iş yeri, kredi kartının kabul edildiğine dair bir ilanı, iş yerine asmış ise müşterilerinin kart ile ödeme talebini (kartı piyasaya süren kuruluş ile üye iş yeri arasındaki sözleşme gereği) reddedemeyecektir. Üye iş yeri sadece limit aşımı veya şifrenin (PIN kodu) uygunluğu konusunda kartın kullanımına itiraz edebilir. Üye iş yeri, kart hamilinin ibraz ettiği, kredi

² 5464 sayılı Kanununun 16. maddesi; kart hamili, kendisine tevdi edilen kartı ve kartın kullanılması bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemin kullanılmasını gerektiriyorsa bu bilgileri güvenli bir şekilde korumak ve başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri almak, kartın kaybolması, çalınması veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi halinde kart çıkaran kuruluşu derhal haberdar etmek zorundadır.

³ **Yetkilendirme:** Kartın limitinin müsait olup olmadığı, kartın kayıp-çalıntı kaydının bulunup bulunmadığının tespiti amacıyla telefon ve/veya elektronik olarak yapılan işlemidir.

kartını kabul etme yükümlülüğü açısından, indirimli satış ve tasfiye dönemleri ile normal satış dönemleri arasında her hangi bir fark bulunmamaktadır (Teoman, 1989, 196; Çeker, 1997, 16). Üye iş yerleri, kartı piyasaya süren kuruluş ile aralarındaki sözleşme fesih olmadığı süre zarfında, ödeme aracı olarak kart hamilleri tarafından ibraz edilen kredi kartını kabul etmek zorundadır.

Harcama belgesine⁴ kredi kartı şifresini girerek onay veren kredi kartı hamili bu işlem ile üye iş yerine ve kredi kartını çıkaran finans kuruluşuna karşı iki ayrı irade açıklamasında bulunmuş olur. Hamil, üye iş yerine POS terminalinden çıkan belgede belirtilen tutarda bir ürünü ya da hizmeti aldığını, bu nedenle de borçlandığını ifade ederken, diğer taraftan kredi kartını piyasaya süren kuruluşa da borçlandığı tutarı üye iş yerine ödemesi için talimat verir (Teoman, 1989, 223).

Üye iş yeri, harcama belgesini düzenledikten sonra; harcama belgelerini karşılayacak tutarda fatura veya eş de-

ğer bir belge düzenlemek zorundadır. Aksi takdirde vergi cezası kesilir.⁵

Banka ve Kredi Kartları Kanunu'nun 19'uncu maddesinde harcama ve alacak belgesi işlemleri düzenlenmiştir. Mal ve hizmet bedellerinin banka kartı ya da kredi kartı ile ödenmesi veya nakit talep edilmesi halinde, üye iş yerleri 20'nci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, elektronik ya da mekanik cihazları kullanarak harcama belgesi veya nakit ödeme belgesi düzenlemek ve aslımı sözleşmede belirtilen süre içinde muhafaza etmek ve bir nüshayı da kart hamiline vermek zorundadır. Bu hükme aykırılık halinde satılan hizmet veya mal bedeli üye iş yeri anlaşması yapan kuruluştan (bankadan) talep edilemez.

Üye iş yerleri kart kullanılarak satın alınmış bir malın iadesi veya hizmetin alımından vazgeçilmesi veya yapılan işlemin iptali halinde, alacak belgesi düzenleyerek bir nüshasını kart hamiline verdikten sonra diğer bir nüshayı da muhafaza etmekle yükümlüdür.

Kanunun 20'inci maddesinde imza

⁴ **Harcama belgesi, Satış Belgesi** (Sales Draft): Banka kartı veya kredi kartı ile yapılan işlemler ile ilgili olarak üye işyeri tarafından düzenlenen, kart hamilinin işlemde doğan borcu ile diğer bilgileri gösteren ve kart hamilinin kimliğinin bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemle belirlendiği haller dışında kart hamili tarafından imzalanmış belgeye denir.

⁵ HDanıştay VDGK 29.11.2002 tarih ve 2002/376 Esas ile 2002/442 karar sayılı ilamı ile harcama belgesini karşılayacak düzeyde fatura kesilmemesi nedeniyle vergi cezası kesilmesi kararını uygun bulmuştur.

gerektirmeyen işlemler düzenlenmiştir. İşlemin niteliği nedeniyle harcama ve alacak belgesi düzenleme imkânı olmayan hallerde kartlar, hamil tarafından çeşitli iletişim araçları ile kart numarası bildirilmek veya imza yerine geçen kod numarası, şifre⁶ ya da kimliği belirleyici benzeri başka bir yöntemle işlem yapılmak suretiyle de kullanılabilir.

Banka ve Kredi Kartları Kanununun 20'inci maddesi gereği, kart çıkaran kuruluşlar ile kart hamilleri arasında imzalanan kredi kartı üyelik sözleşmesi ve bankacılık hizmetleri sözleşmelerinde “şifre kullanılmak suretiyle işlem yapılması halinde işlemin kart hamili tarafından yapılmış işlem sayılacağına ve işlem bedellerinin hesaplarına borç kaydedilmesini kabul ettiklerine” dair hükümler yer almaktadır. Ayrıca banka, defter ve kayıtlarının taraflar arasında kesin delil teşkil edeceğine dair bir hükme imzalanan sözleşmede yer vermek durumundadır. Bu maddenin hüküm altına alınmasının gerekçesi; “teknolojide sağlanan gelişmeler sayesinde günümüzde satış belgesi olmadan ve/veya imza gereksiz kartlar ile işlem yapılabilmesidir”. ATM'lerdeki bazı iş-

lemler, chipli kartlar aracılığıyla imza gerektirmeksizin yapılan işlemler ile telefon ve internet yolu ile siparişte bulunmak suretiyle gerçekleştirilen işlemler bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Söz konusu madde ile “işlemin niteliği itibarıyla harcama ve alacak belgesi düzenleme imkânı olmayan hallerde kartların, kart hamili tarafından çeşitli iletişim araçları ile kart numarası bildirilmek veya imza yerine geçen kod numarası, şifre ya da kimliği belirleyici benzeri başka bir yöntemle kullanılabilmesi hüküm altına alınmıştır” şeklinde ifade edilmektedir.

Telefon ya da internet vasıtasıyla yapılan satış neticesinde düzenlenen harcama belgesinin üzerinde kart hamilinin imzasının bulunması zorunluluğu yoktur. Kart hamilinin söz konusu alışveriş neticesinde oluşan borç yükümlülüğünü kabul etmemesi halinde ise Yargıtay Kararı'nda⁷ malın kart hamiline teslim edildiğine dair yazılı bir belge ile üye iş yerinin satış işlemini ispat edebileceğini kabul etmiştir. Üye iş yerinin harcama belgesini imzalatma zorunluluğu aranmamıştır (Buhur, 2004, 50).

⁶ **Şifre (PIN Kodu):** Kart sahibini dolandırıcılığa karşı korumaya yardımcı olmak için, kart sahibinin doğrulanmasında kullanılan genellikle 4-6 haneli numara. Kart sahibi tarafından her işlemde şifre kullanılır.

⁷ Yargıtay 19. HD 06.03.1998 tarih ve 1998/576 Esas 1998/1627 Karar sayılı ilamı.

4. 5. Harcama Belgesinin Hukuki Niteliği

Bilindiği üzere harcama belgeleri; kart hamilinin bankaya olan borçlarını beyan ettikleri ve üzerinde yazan tutar kadar bankaya ödeme yapmayı taahhüt ettikleri ve bu tutar kadar bir bedeli ilgili üye işyerine ödeme yapma konusunda bankayı yetkili kıldıkları belgelerdir. Kısaca harcama belgeleri, kart hamilinin bankaya ödeme yapma taahhüdünü içerdiğinden bu alacağın banka açısından ispat edilebilmesi önem taşımaktadır. Bununla birlikte POS terminalleri aracılığı ile üretilen harcama belgelerinin düzenlenmesi bir şekil şartına tabi tutulmamış olup bunlar Türk Ticaret Kanunu anlamında bir kıymetli evrakta değildir. Sadece üyenin, kredi kartını çıkaran kurumdan olan ve sözleşmesel karakteri haiz alacağını tahsile yarayan bir ispat senedidir (Yetim, 1997, 38). Harcama belgesi sadece üye işyerinin mali talep hakkını ileri sürmesini kolaylaştırmak amacı ile düzenlenen bir kanıtlama aracından ibarettir. Başka bir ifade ile harcama belgesini, taraflar arasındaki ilişkileri ispat etmeye yarayan bir ispat aracı olarak nitelendirmek mümkündür (Buhur, 2004, 47; Çeker, 1997, 46-47).

Kredi kartı ile yapılan işlemlerde harcama belgesi üzerine imza alınmadan sadece şifre ile işlem yapılması, kart hamilinin tıpkı banka ATM'lerinde

veya internet bankacılığında olduğu gibi hesabında mevcut tutarın, üçüncü bir şahsa aktarılması veya nakit çekilmesi şeklindeki bir talimatının yerine getirilmesi olarak değerlendirilmekte ve mevcut yasal düzenlemeler esas alınarak şifrenin girilmesi durumunda imza zorunluluğu bulunmaktadır (TBB Kredi Kartları Çalışma Grubu, 2006, 94-100).

5. TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDAKİ KANUN

Kredi kartları ilk olarak 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda değişiklik yapılmasına ilişkin 4822 sayılı Kanun ile 4077 sayılı kanun kapsamına alınmıştır. Kredi kartlarına ilişkin düzenleyici hükümler, 4077 sayılı kanuna ilave edilen 10/A madde ve bu maddenin yaptığı atıf ile 10. maddenin ikinci fıkrasının (a) (b) (h) ve (ı) bentleri ile 4. fıkrası hariç 10. madde hükümlerine tabi kılınmıştır. 4077 sayılı kanunun 10/A maddesinde kredi kartı ile mal veya hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen veya kredi kartı ile nakit çekim suretiyle kullanılan krediler de kanunun 10'uncu maddesi hükümlerine tabi tutulmuştur. Başka bir ifadeyle bu kanunda kredi kartı sözleşmesi, tüketici kredisi sözleşmesinin hükümlerine tabi kılınmıştır. Bu nedenle kredi kartı uygulamasında bir kredi ilişkisi bulunmaktadır.

4822 sayılı kanunun 15. maddesi ile değiştirilen 4077 sayılı kanunun 10'uncu maddesinin birinci fıkrası uyarınca; tüketici kredisi, "tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredidir". Tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı olarak yapılması ve bu sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunludur. Taraflar arasında akdedilen sözleşmede öngörülen kredi şartları, sözleşme süreci içerisinde tüketici aleyhine değiştirilemez. Sözleşmede;

- a) Tüketici kredisi tutarı,
- b) Faiz ve diğer unsurlarla birlikte toplam borç tutarı,
- c) Faizin hesaplandığı yıllık oran,
- d) Ödeme tarihleri, anapara, faiz, fon ve diğer masrafların ayrı ayrı belirtildiği ödeme planı,
- e) İstenecek teminatlar,
- f) Akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere gecikme faizi oranı,
- g) Borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları,
- h) Kredinin vadesinden önce kapatılmasına ilişkin şartlar,
- 1) Kredinin yabancı para birimi cinsinden kullanılması durumunda,

geri ödemeye ilişkin taksitlerin ve toplam kredi tutarının hesaplanmasında, hangi tarihteki kurun dikkate alınacağına ilişkin şartlar, yer alır.

Kredi veren, taksitlerden birinin veya birkaçının ödenmemesi halinde kalan borcun tümünün ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak; ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması durumunda ve tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi halinde kullanılabilir. Ancak kredi verenin bu hakkını kullanabilmesi için en az bir hafta süre vererek muacceliyet⁸ uyarısında bulunması gerekir. Tüketici kredisinin teminatı olarak şahsi teminat verildiği hallerde, kredi veren, asıl borçluya başvurmadan, kefilden borcun ifasını isteyemez.

Tüketici, kredi verene borçlandığı toplam miktarı önceden ödeyebileceği gibi aynı zamanda vadesi gelmemiş bir ya da birden çok taksit ödemesinde de bulunabilir. Her iki durumda da kredi veren, ödenen miktara göre gerekli faiz ve komisyon indirimini yapmakla yükümlüdür. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ödenen miktara göre gerekli faiz ve komisyon indiriminin ne oranda yapılacağına usul ve esaslarını belirler.

Kredi verenin, tüketici kredisini, be-

⁸ **Muaccel:** Peşin, hemen ödenmesi gereken.

lirli marka bir mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi durumunda satılan malın veya hizmetin hiç ya da zamanında teslim veya ifa edilmemesi halinde kredi veren tüketicie karşı satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olur.

Kredi verenin ödemeleri bir kıymetli evraka bağlaması ya da krediyi kıymetli evrak kabul etmek suretiyle teminat altına alması yasaktır. Bu yasağa rağmen tüketiciden bir kıymetli evrak alınacak olursa, tüketici bu kıymetli evrakı kredi verenden geri istemek hakkına sahiptir. Ayrıca, kredi veren kıymetli evrakın ciro edilmesi sebebiyle tüketicinin uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlüdür.

Kredi veren tarafından tüketicie gönderilen dönemsel hesap özetleri, 10 uncu maddenin ikinci fıkrasının (d) bendinde öngörülen ödeme planı hükümündedir. Dönemsel hesap özetinde yer alan asgari ödeme tutarının vadesinde ödenmemesi halinde; tüketici, 10 uncu maddenin (f) bendinde yer alan gecikme faizi dışında herhangi bir isim altında yükümlülük altına sokulamaz.

Kredi veren faiz artırımını otuz gün önceden tüketicie bildirmek zorundadır. Kredi veren tarafından artırılan faiz oranı geriye dönük olarak uygulanamaz. Tüketici bildirim tarihinden

itibaren en geç atmış gün içinde tüm borcu ödeyip kredi kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez.

Mal veya hizmetin kredi kartı ile satın alındığı durumlarda, satıcı veya sağlayıcı, tüketiciden komisyon veya benzeri bir isim altında ilave ödemede bulunmasını talep edemez.

Kredi kartı kurumu, üye işyerinin sattığı ya da sağladığı mal veya hizmetin ifa edilmemesi ya da zamanında teslim veya ifa edilmemesi halinde; kart hamiline (tüketiciye) karşı sorumlu olacaktır. Ancak satılan malın ayıplı çıkması halinde üye işyerinin sorumluluğu söz konusu olacaktır. Kısacası alınan malın ayıplı çıkması halinde tüketici tüm taleplerini üye işyerine yöneltecek ve sadece üye işyerinin tazminat sorumluluğu doğacaktır.

6. TÜRK CEZA KANUNU

Banka veya kredi kartlarının hukuka aykırı kullanılması suretiyle bankaların veya kredi kartı sahiplerinin zarara sokulmasını, bu yolla çıkar sağlanmasını önlemek ve faileri cezalandırmak gerekçesiyle 5237 sayılı TCK 245'inci maddesi kaleme alınmıştır. Kredi kartı kullanımının yaygınlaşması kredi kartı aracılığıyla işlenen suçlarda artış olması, uygulamada farklı yargısal kararların çıkmış olması, bankacılık sisteminin de korunması amacı göz önüne alınarak 5237 sayılı Türk

Ceza Kanunu'nda banka ve kredi kartları ile işlenen suçlar bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmiştir (Ekinci ve Esen, 2005, 364). Bu Kanunda banka veya kredi kartı suçları "Bilişim Alanında Suçlar" olarak nitelendirilmiştir.

5237 sayılı TCK'nun 245'inci maddesinde banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması suçunun maddi unsurunda üç farklı suç tipi düzenlenmiştir.

• **Başkasına ait kartın haksız kullanımını suçu:** Başkasına ait bir banka veya kredi kartını, her ne suretle olursa olsun ele geçiren veya elinde bulunduran kimse, kart sahibinin veya kartın kendisine verilmesi gereken kişinin rızası olmaksızın bunu kullanarak veya kullandırarak kendisine veya başkasına yarar sağlarsa, üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır (Resmi Gazete, Türk Ceza Kanunu, 12 Ekim 2004 tarih ve 25611 sayılı nüshası, madde 245/1).

• **Sahte kart düzenlenmesi veya banka ya da kredi kartı üzerinde sahtecilik yapılması suçu:** Başkalarına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka veya kredi kartı üretken, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır (Resmi Gazete, Türk Ceza Kanunu, 12 Ekim

2004 tarih ve 25611 sayılı nüshası, madde 245/2).

• **Sahte oluşturulan veya üzerinde sahtecilik yapılan banka veya kredi kartını kullanmak suçu:** Sahte oluşturulan veya üzerinde sahtecilik yapılan bir banka veya kredi kartını kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlayan kişi, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, dört yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır (Resmi Gazete, Türk Ceza Kanunu, 12 Ekim 2004 tarih ve 25611 sayılı nüshası, madde 245/3).

• **Birinci fıkrada yer alan suçun;** a) Haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin, b) Üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlâtlığın, c) Aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin, zararına olarak işlenmesi hâlinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükmolunmaz (Resmi Gazete, Türk Ceza Kanunu, 12 Ekim 2004 tarih ve 25611 sayılı nüshası, madde 245/4).

7. MESAFELİ SÖZLEŞMELER AÇISINDAN KARTLARIN HUKUKİ NİTELİĞİ

4822 sayılı kanunun 14. maddesine göre 4077 sayılı Kanunun 9. maddesinden sonra gelmek üzere mesafeli sözleşmeler maddesi (9/A maddesi)

eklenmiştir. Bu maddeye göre mesafeli sözleşmeler; yazılı, görsel, telefon ve elektronik ortamda veya diğer iletişim araçları kullanılarak ve tüketiciyle karşı karşıya gelinmeksizin yapılan ve malın veya hizmetin tüketiciye anında veya sonradan teslimi veya ifası kararlaştırılan sözleşmelerdir.

Mesafeli satış sözleşmesinin akdinden önce, ayrıntıları Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca çıkarılan tebliğle belirlenecek bilgilerin tüketiciye verilmesi zorunludur. Tüketici, bu bilgileri edindiğini yazılı olarak teyit etmedikçe sözleşme akdedilemez. Elektronik ortamda yapılan sözleşmelerde teyit işlemi, yine elektronik ortamda yapılır.

Satıcı ve sağlayıcı, tüketicinin siparişi kendisine ulaştığı andan itibaren otuz gün içerisinde edimini yerine getirir. Bu süre, tüketiciye daha önceden yazılı olarak bildirilmek koşuluyla en fazla on gün uzatılabilir.

Satıcı veya sağlayıcı elektronik ortamda tüketiciye teslim edilen gayri maddî malların veya sunulan hizmetlerin teslimatının ayıpsız olarak yapıldığını ispatla yükümlüdür.

Kredi kartı kuruluşunun, üye işyerinin sattığı ya da sağladığı mal veya hizmetin ifa edilmemesi ya da zamanında teslim edilmemesi halinde; kart hamiline (tüketiciye) karşı sorumlu olacaktır. Ancak satılan malın ayıplı çık-

ması halinde üye işyerinin sorumluluğu söz konusu olacaktır. Kısacası alınan malın ayıplı çıkması halinde tüketici tüm taleplerini üye işyerine yöneltecek ve sadece üye işyerinin tazminat sorumluluğu doğacaktır.

Cayma hakkı süresince sözleşmeye konu olan mal veya hizmet karşılığında tüketiciden herhangi bir isim altında ödeme yapmasının veya borç altına sokan herhangi bir belge vermesinin istenemeyeceğine ilişkin hükümler dışında kapıdan satışlara ilişkin hükümler mesafeli sözleşmelere de uygulanır.

Satıcı veya sağlayıcı cayma bildirimini kendisine ulaştığı tarihten itibaren on gün içinde almış olduğu bedeli, kıymetli evrakı ve tüketiciyi bu huku- kî işlemde dolayı borç altına sokan her türlü belgeyi iade etmek ve yirmi gün içerisinde de malı geri almakla yükümlüdür.

Mesafeli Sözleşmeler Uygulama Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmeliğin 10. maddesi gereğince; "Mesafeli sözleşmelerde, ödemenin kredi kartı veya benzeri bir ödeme kartı ile yapılması halinde tüketici, kartın kendi rızası dışında ve hukuka aykırı biçimde kullanıldığı gerekçesiyle ödeme işleminin iptal edilmesini talep edebilir. Bu halde kartı çıkaran kuruluşun, itirazın kendisine bildirilmesinden itibaren on gün içinde ödeme tutarını tüketiciye iade eder". Bu madde hükmü

uyarınca kredi kartı kuruluşuna kart hamilinin itiraz ederek başvurması halinde, kredi kartı kuruluşu üye iş yerine harcama belgesi tutarını ödemiş ise ödemekten kaçınacak; eğer ödemiş ise, bu durumda üye iş yerinin hesabından itiraz edilen kısmı düşecek ya da üye iş yerine dava açarak itiraz edilen harcama belgesi tutarının iadesini (istirdadını) faizi ile birlikte talep edecektir (Buhur, 2004, 51).

8. KREDİ KARTI YILLIK KULLANIM ÜCRETİ

Kredi kartı, kart hamilinin kartı kullanmak üzere bankadan talepte bulunması sonucunda bankanın kart hamilini kendi kart sistemine üyeliğe kabul etmesiyle başlayan ve uzun süreli devam eden bir kredi ilişkisini ifade etmektedir (Türkiye Bankalar Birliği, 2007, 1-2).

Kredi kartı üyelik aidatı, kartın talebi ile başlayıp kullanım süresi boyunca devam eden ve banka tarafından karşılanan operasyonel faaliyetler ve çeşitli hizmetlerin bedeli olarak kart hamiline yansıtılan üyelik bedelidir.

Kredi kartını çıkaran kuruluşlar büyük miktarda yatırım yapmakta ve sistemin işleyişini yaygınlaştırarak gelişimini sağlayabilmek için önemli miktarlarda maliyetlere katlanarak zarar etme riski ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Başka bir ifade ile banka-

ların kredi kartı pazarlama kararları önemli maliyetler yüklenmelerini gerektirmektedir. Kredi kartını piyasaya süren kuruluşların yükleneceği maliyetler şu şekilde gruplandırılmıştır (Reserve Bank Of Australia, 2002, 36-38):

- Kredi kartı işlemlerine ilişkin maliyetler,
- Kredi kartı işlemlerindeki faizsiz dönemin fonlanmasına ilişkin maliyetler,
- Kredi kartı işlemlerinin yetkilendirmesine ilişkin maliyetler,
- Sahtecilik ve sahteciliği önlemeye ilişkin maliyetler sayılabilir.

Bankalar, kart basımlarını kendi bünyelerinde veya belirli birkaç firmadan hizmet olarak sağlamaktadırlar. Yurtdışından temin edilen kartların üzerindeki chiplerin ve plastiklerinin maliyetlerinin dışında, kartın üzerine ve chiplerine kart sahibine ilişkin bazı bilgilerin yazılması sürecini oluşturan baskı süreci için de bir bedele katlanmaktadır.

Her bir kredi kartının basım maliyetinin yanı sıra, yazılım, matbuat, kargo vb. çeşitli operasyonel maliyetleri bulunmaktadır. Bankalar, her bir kredi kartı için her ay hesap özeti üreterek müşterilerin adreslerine ulaştırmakta, muhtelif risklere karşı sigorta primleri ödemekte, uluslararası sistem sağla-

yıcı kuruluşlara bir bedel ödemekte ve müşteri hizmetlerini sağlamak için yedi gün 24 saat personel çalıştırmaktadır.

Kart hamili satın aldığı bir mal ya da hizmetin ayıplı⁹ olduğunu sonradan fark etse bile, malın teslimi tarihinden itibaren otuz gün içerisinde ayıplı satıcıya bildirmekle yükümlüdür. Tüketici bu durumda, bedel iadesini de içeren sözleşmeden dönme, malın ayıpsız misliyle değiştirilmesi veya ayıp oranında bedel indirimi ya da ücretsiz onarım isteme haklarına sahiptir. Satıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür. Tüketici bu seçimlik haklarından biri ile birlikte ayıplı malın neden olduğu ölüm ve/veya yaralanmaya yol açan ve/veya kullanımındaki diğer mallarda zarara neden olan hallerde imalatçı üreticiden tazminat isteme hakkına da sahiptir. İmalatçı üretici, satıcı, bayi, acente, ithalatçı ve 10 uncu maddenin beşinci fıkrasına göre kredi veren ayıplı maldan ve tüketicinin bu maddede yer alan seçimlik haklarından dolayı müteselsilen¹⁰ sorumludur. Sa-

tılan malın ayıplı olduğunun bilinmesi de bu sorumluluğu ortadan kaldırmamaktadır. Dolayısıyla kredi kartı kuruluşu bir riskle karşı karşıyadır.

Kredi kartının kullanımı paraya oranla daha güvenlidir. Çünkü parasını kaybeden bireyin, kaybettiği parasının başkası tarafından kullanılmasını engelleyebilmesi oldukça güçtür. Fakat kredi kartında kartın kaybolduğunu fark ettiğiniz anda kartı iptal ettirerek yenisini temin edebilme şansınız vardır.

Bankalar, müşterilerine kredi kartı vermekle müşterilerine hizmet sunmaktadırlar. Çünkü kredi kartı sahibi, elindeki kredi kartı ile üçüncü şahıslardan mal ve hizmet almakta, aldığı bu mal ve hizmetin bedelini ortalama 1 ay sonra ödemekte, bankaca öngörülen sürede ödeme yapması halinde bu geç ödeme nedeniyle faiz ödemektedir. Ayrıca müşteri bu kredi kartını, nakit para olarak kullanabilmektedir. Bankalar müşterilerine kredi kartı vermekle, müşterilerine güven ve itibar kazandırmakta, kredi açmaktadırlar.

⁹ Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda ya da reklâm ve ilânlarında yer alan veya satıcı tarafından bildirilen veya standardında veya teknik düzenlemesinde tespit edilen nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan ya da tahsis veya kullanım amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar, ayıplı mal olarak kabul edilir.

¹⁰ **Müteselsil Kefil:** Borcun yerine getirilmesinde aynen borçlu gibi borcun ödenmesini üstlenen kimse.

09.07.1956 tarih ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 12'nci maddesine göre bankalar; faaliyette bulunan ticarethanelerdir. Kanunun 11'inci maddesine göre, ticarethane veya fabrika yahut ticari şekilde işletilen diğer müesseseler ticari işletme sayılmaktadır. TTK'nin 14'üncü maddesine göre de, bir ticari işletmeyi kısmen dahi kendi adına işleten kimseye "tacir" denmektedir. Kanunun bu açık tanımından bankaların tacir olduğu sonucu çıkmaktadır. Kanunun "Ücret isteme hakkı" başlıklı 22'nci maddesinde, "Tacir olan veya olmayan bir kimseye, ticari işletmesiyle ilgili bir iş veya hizmet görmüş olan tacir, munasip bir ücret isteyebilir" hükmü bulunmaktadır (Türkiye Bankalar Birliği, 2007, 1-2).

"Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun "sözleşme şartları" başlıklı 24'üncü maddesinde, kart hamilinin yaptığı işlemler nedeniyle, sözleşmede yer almayan faiz, komisyon veya masraf gibi adlar altında hiç bir şekil ve surette ödeme talep edemez ve kart hamilinin hesabından kesinti yapamaz hükmü bulunmaktadır. Dolayısıyla konuya ilişkin özel yasa niteliğindeki kanuna göre, sözleşmede üyelik aidatına yer verilmesi durumunda yıllık kart kullanım ücreti adı altında bir maliyetin yansıtılmasında sakınca görülmemektedir. Kart hamili, kredi kartını hiç kullanılmasa dahi her yıl kart kullanım ücreti adı altında bir

maliyete katlanması söz konusudur. Şayet kart hamili kredi kartını kullanmıyor ise istediği zaman bankaya başvurarak iptal ettirebilme imkânına sahiptir. Bu sunmuş oldukları hizmetler için kullanım ücreti alınmasının doğal olduğu görüşündeyiz. Çünkü kartı piyasaya süren kuruluşlar kart hamiline hizmet sunabilmek ve kartlı ödeme sisteminin sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için çeşitli maliyetlere katlanmaktadır.

9. SONUÇ

Kredi kartı, kart hamilinin kartı kullanmak üzere bankadan talepte bulunması sonucunda bankanın kart hamilini kendi kart sistemine üyeliğe kabul etmesiyle başlayan ve uzun süreli devam eden bir kredi ilişkisini ifade etmektedir.

Bu ilişkide karşılaşılan sorunlar dikkate alınarak hazırlanan 5464 sayılı Banka ve Kredi Kartları Kanunu 1 Mart 2006 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunun daha yeni tarihli ve özel kanun olması nedeniyle, çelişen hükümler açısından Kanun hükümlerinin, 5464 sayılı Kanunda düzenlenmemiş konularda ise 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaktadır.

5464 sayılı Kanunun 15. maddesine göre sözleşme imzalandığı ve kartın zilliyetliğine geçtiği veya fiziki varlı-

ğı bulunmayan kart numarasının öğrenildiği andan itibaren kart kullanımından doğan sorumluluk kart hamiline aittir.

5464 Sayılı Kanunun uygulanmasıyla ilgili uyuşmazlıklarda kart hamilinin tüketici olması halinde, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 22 nci ve 23 üncü maddesi hükümleri uygulanır. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 23 üncü maddesine göre; Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak her türlü ihtilaflara tüketici mahkemelerinde bakılır. Tüketici mahkemeleri nezdinde tüketiciler, tüketici örgütleri ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca açılacak davalar her türlü resim ve harçtan muaftır. Tüketici davaları tüketicinin ikametgâhı mahkemesinde de açılabilir.

Kart çıkaran kuruluşlar ile kart hamilleri arasındaki ilişkiler, ilgili mevzuat çerçevesinde en az on iki punto ve koyu siyah harflerle hazırlanacak yazılı sözleşme ile düzenlenir. Kanunun 25'inci maddesi ile sözleşmede yapılacak değişikliklerin kart hamiline bildirilerek onayının alınması zorunluluğu getirilmiştir.

Üye iş yeri, kredi kartının kabul edilmesine dair bir ilanı, iş yerine asmış ise müşterilerinin kart ile ödeme talebini reddedemeyecektir. Üye iş yeri sadece limit aşımı veya şifrenin uy-

gunluğu konusunda kartın kullanımına itiraz edebilir. Üye iş yeri, kart hamilinin ibraz ettiği, kredi kartını kabul etme yükümlülüğü açısından, indirimli satış ve tasfiye dönemleri ile normal satış dönemleri arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır.

Kredi kartı kurumu, üye işyerinin satıldığı ya da sağladığı mal veya hizmetin ifa edilmemesi ya da zamanında teslim veya ifa edilmemesi halinde; kart hamiline karşı sorumlu olacaktır. Ancak satılan malın ayıplı çıkması halinde üye işyerinin sorumluluğu söz konusu olacaktır.

Satıcı veya sağlayıcı cayma bildirimini kendisine ulaştığı tarihten itibaren 10 gün içinde almış olduğu bedeli, kıymetli evrakı ve tüketiciyi bu hukuکی işleminden dolayı borç altına sokan her türlü belgeyi iade etmek ve 20 gün içerisinde de malı geri almakla yükümlüdür.

Kart hamili satın aldığı bir mal ya da hizmetin ayıplı olduğunu sonradan fark etse bile, malın teslimi tarihinden itibaren otuz gün içerisinde ayıbı satıcıya bildirmekle yükümlüdür. Tüketici bu durumda, bedel iadesini de içeren sözleşmeden dönme, malın ayıpsız misliyle değiştirilmesi veya ayıp oranında bedel indirimini ya da ücretsiz onarım isteme haklarına sahiptir. Satıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür. Tüke-

tici bu seçimlik haklarından biri ile birlikte ayıplı malın neden olduğu ölüm ve/veya yaralanmaya yol açan ve/veya kullanımdaki diğer mallarda zarara neden olan hallerde imalatçı üreticiden tazminat isteme hakkına da sahiptir. İmalatçı üretici, satıcı, bayi, acente, ithalatçı ve 4077 sayılı Kanunun 10 uncu maddenin beşinci fıkrasına göre kredi veren ayıplı maldan ve tüketicinin bu maddede yer alan seçimlik haklarından dolayı müteselsilen sorumludur. Satılan malın ayıplı olduğunun bilinmemesi de bu sorumluluğu ortadan kaldırmamaktadır. Dolayısıyla kredi kartı kuruluşu bir riskle karşı karşıyadır.

Kredi kartı üyelik aidatı, kartın talebi ile başlayıp kullanım süresi boyunca devam eden ve banka tarafından karşılanan operasyonel faaliyetler ve çeşitli hizmetlerin bedeli olarak kart hamiline yansıtılan üyelik bedelidir.

Bankalar kredi kartı vermekle müşteriye açılmış olan gayri nakdi kredi ile ilgili komisyon hizmet geliri tahsil edememektedirler. Yürürlükte bulunan mevzuat çerçevesinde bankaların maliyetlerini yıllık kullanım ücreti adı altında kart hamiline yansıtmasında hukuki bir sakınca bulunmamaktadır.

Kredi kartının kullanımı paraya oranla daha güvenlidir. Çünkü parasını kaybeden bireyin, kaybettiği parasının başkası tarafından kullanılmasını

engelleyebilmesi oldukça güçtür. Fakat kredi kartında kartın kaybolduğunu fark ettiğiniz anda kartı iptal ettirerek yenisini temin edebilme şansınız vardır. Sonuç olarak kredi kartları amacına uygun olarak kullanılır ise tüm taraflar açısından faydalı bir mübadele aracıdır. Ayrıca kart hamiline, talep etmesi durumunda kartı iptal ettirmek ve sözleşmeyi feshetmek hakkı verilmiştir.

KAYNAKÇA

Aycı, Emrullah, Bıçkım, İnci ve Artuç, Mustafa (2006). **Bütün Yönleriyle Açıklamalı-İçtihatlı-Gerekçeli Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu (Getirilen Yenilikler)**. Ankara: Kartal Yayınevi.

Bankalararası Kart Merkezi (1997). "Kredi Kartlarının Tarihçesi". **Pano Dergisi**. 2 (2005):1-4.

Bankalararası Kart Merkezi (2006). www.bkm.com.tr/kurulus.html. [Erişim Tarihi: 15.09.2007].

Bankalararası Kart Merkezi (2007). www.bkm.com.tr/tanimlar/tanim.html. [Erişim Tarihi: 14.06.2007].

Buhur, Oğuzhan (2004). **Tüketici Kredisinin Açısından Kredi Kartı Uygulaması**. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Çeker, Mustafa (1997). **Kredi Kartı Uygulaması ve Özel Hukuk Açısından Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı**. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.

Çırpan, Belgin (2000). **Kredi Kartlar**. İstanbul: Ezgi Kitapevi.

Çoşkun, Tuncay (1994). **Türkiye’de Kredi Kartı Uygulaması**. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Ekinci, Mustafa ve Esen, Sinan (2005). **Anlatımlı ve Gerekçeli Yeni Türk Ceza Kanununda Yer Alan Hırsızlık, Yağma, Dolandırıcılık, Hileli İflas, Karşılıksız Yararlanma, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar**. Ankara: Adalet Yayıncılık.

İşgüzar, Hasan (2003). **Banka Kredi Kartı Sözleşmeleri**. Ankara: Yetkin Yayınları.

Kaya, Ferudun (2008). **Kredi Kartları ve Bireysel Müşterilerin Kredi Kartı Tercihine Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma**. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Reserve Bank of Australia (2002). **Reform Of Credit Card Schemes in Australia IV: Final Reforms and Regulation Impact Statement**, RBA, Australia.

Sayın, Serhat (2005). **Türk Hukukunda Kredi Kartı ve Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Hukuki Sorumluluk**. İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınevi.

Şaçlı, Emir Ali (1997). **Kredi Kartları**. İstanbul: T. Emlak Bankası A.Ş. Eğitim Müdürlüğü

T.C. Yasalar (14 Mart 2003). **4822 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**. Ankara: (Resmi Gazete 25048 sayılı)

T.C. Yasalar (1 Mart 2006). **Banka ve Kredi Kartları Kanunu**. Ankara : Resmi Gazete (26095 sayılı).

Teoman, Ömer (1989). **Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması**. İstanbul: İktisat Bankası Eğitim Yayınları

Türkiye Bankalar Birliği (2007). “Kredi Kartı Üyelik Aidatına İlişkin Yasal Düzenlemeler”, <http://www.tbb.org.tr/turkce/kk%20duzenlemeler.doc>. [Erişim Tarihi:11.02.2008].

Türkiye Bankalar Birliği Kredi Kartları Çalışma Grubu (2006). “Banka ve Kredi Kartları Kanunu Değerlendirme Toplantısı”. **Bankacılar Dergisi** 56 (2006):94-100.

Uludağ, İlhan ve Arıcan, Erişah (2000). **Finansal Hizmetler Ekonomisi**. 2. bs. İstanbul: Beta Basım, Yayım Dağıtım.

Volkswagenbank (2007). www.volkswagenbank.de/global/pdf/agb/aggb_kk.pdf. [Erişim Tarihi: 01.09.2007].

Yetim, Sedat (1997). **Kredi Kartları ve Tüketici Kredileri**. İstanbul : Sermaye Piyasası Kurulu.

Yılmaz, Eyüp (2000). **Türkiye’de Kredi Kartı Uygulaması ve Ekonomik Etkileri**. İstanbul: Türkmen Kitabevi.